

11. 3. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Obtížná prokazatelnost protipohledávky nemusí vždy znamenat nezpůsobilost k jejímu započtení v rámci procesní obrany žalovaného

Především ve snaze posílit práva věřitelů a urychlit soudní řízení byla do českého právního řádu při příležitosti rekonstrukce občanského práva hmotného zakomponována obecná nezpůsobilost pohledávky k započtení v případě, že je neurčitá nebo nejistá (viz ustanovení § 1987 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku), jelikož právě účelovými kompenzačními námitkami je často cíleně zdržován proces soudního uplatnění pohledávek naopak prakticky jistých. V soudní praxi se ovšem výklad uvedeného ustanovení občanského zákoníku teprve ustaluje.

Několik vodítek, jak v praxi posuzovat způsobilost pohledávky k započtení, není-li zcela jistá a určitá, a jakým způsobem to reflektovat v občanském soudním řízení, lze vypořádat z nedávného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2018, sp. zn. 28 Cdo 5711/2017.

Kromě korekce zjevného excesu odvolacího soudu při výkladu přechodných ustanovení občanského zákoníku ve vztahu k jeho aplikovatelnosti i na bezdůvodné obohacení vzniklé před nabytím účinnosti občanského zákoníku a současného připomenutí, že by soudy neměly aplikovat a odkazovat na ustanovení právních předpisů poprvé až v odůvodnění rozhodnutí, neboť tak fakticky brání účastníkům řízení plnohodnotně právně a skutkově argumentovat, se v odkazovaném rozsudku Nejvyšší soud zabýval především otázkou způsobilosti k započtení protipohledávek vyplývajících z nároku na náhradu poměrné části nákladů vynaložených na údržbu nemovité věci, kterou žalovaný spoluvlastník nadužíval na úkor druhého spoluvlastníka - žalobce domáhajícího se vydání bezdůvodného obohacení v podobě užitků z jejího nadužívání.

Nejvyšší soud předně upozornil, že podle § 1987 odst. 2 občanského zákoníku sice nelze započítat pohledávku nejistou či neurčitou, avšak právní jednání, jímž by byla k započtení namítána taková pohledávka, může být pouze relativně neplatná, nejsou-li dány zákonné důvody neplatnosti absolutní dle § 588 občanského zákoníku. Jinými slovy, soud obvykle smí konstatovat nezpůsobilost pohledávky k započtení jen tehdy, vznesou-li protistrana námitku s tímto obsahem.

Co se týče výkladu samotných pojmů „**nejistá pohledávka**“ a „**neurčitá pohledávka**“, akcentuje Nejvyšší soud hlavně smysl a cíl zákazu jednostranného započtení nejisté nebo neurčité pohledávky proti jiné pohledávce protistrany, tj. konkrétně omezení zdržování soudních řízení složitým prokazováním protipohledávek namítaných k započtení, když o důvodnosti nároku žalobce je jinak v

zásadě jasno. Už tedy samotná komplikovanost a zdlouhavost zjišťování existence a výše započítávané pohledávky může být důvodem ke shledání její nezpůsobilosti k započtení proti žalované pohledávce.

Nejvyšší soud vychází při svých úvahách o tom, co je možné považovat za pohledávku nejistou nebo neurčitou a co naopak za jistou a určitou, také z komparace některých zahraničních právních úprav, nicméně naráží na specifický charakter českého právního řádu, kde jednak chybí účinný procesní nástroj, jak zabránit procesní obraně v podobě účelové kompenzační námitky proti vlastní nejisté či neurčité pohledávce, a zároveň není nikde přesně definováno, co vše musí pohledávky splňovat, aby mohly být považovány za natolik „jisté“ a „určité“ (tzv. likvidní), aby byly způsobilé k započtení. Proto se Nejvyšší soud následně pokouší o vlastní výklad, byť převážně formou negativního výčtu.

Z pohledu Nejvyššího soudu je třeba apriorně vyloučit aplikaci ustanovení § 1987 odst. 2 občanského zákoníku způsobem, který by žalovaného zcela zbavoval práva námitky započtení v případě, že jeho protipohledávka není natolik jistá a určitá jako ta žalobcova. Racionální argumentaci žalovaného nelze bez dalšího vykládat jako zdržování řízení. Zejména nepřipadá v úvahu za nejistou či neurčitou označit takovou pohledávku, kde pochybnosti o její existenci vyvolává pouhá spornost její právní kvalifikace, nikoli problematičnost zjišťování skutkových předpokladů jejího vzniku.

Zvláště opatrné by měly být soudy také v případě posuzování kompenzability protipohledávky s původem ve stejném právním vztahu jako uplatněná pohledávka žalobce.

Lze konstatovat, že v odkazovaném rozsudku Nejvyšší soud vykládá ustanovení § 1987 odst. 2 občanského zákoníku spíše restriktivně, jelikož za nezbytný předpoklad pro prohlášení pohledávky za nezpůsobilou k započtení z důvodu její nejistoty nebo neurčitosti pokládá to, že by prověřování jejího důvodu a výše nepřiměřeně prodlužovalo řízení, zejména pak jde-li o pohledávku skutkově související s nárokem uplatněným žalobou.

Se soudními spory, ve kterých byla vznesena tzv. kompenzační námitka, má naše advokátní kancelář PEYTON legal poměrně rozsáhlé zkušenosti. Klientům jsme proto schopni navrhnout vhodný způsob vypořádání se s touto problematikou jak z pozice žalobce nuceného čelit snaze žalovaného o započtení pochybné protipohledávky, tak i z pozice žalovaného disponujícího oprávněnou protipohledávkou za žalobcem, jejíž započtení proti žalovanému nároku nechce protistrana či soud v řízení připustit.

PhDr. Mgr. Jan Ptáčník,
advokát

[PEYTON legal advokátní kancelář s.r.o.](#)

Futurama Business Park
Sokolovská 668/136d
186 00 Praha 8 - Karlín

Tel.: +420 227 629 700

E-mail: info@plegal.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)